

از طرفی بهای تمام شده بسیاری از کالاها که امکان صدور مجدد آنها از طریق جمهوری اسلامی ایران وجود دارد به دلایلی ۲۰ تا ۳۰ درصد گران‌تر از سایر کشورها نظیر سنگاپور، دبی و هنگ‌کنگ است که سفارش این کالاها از طریق آنها امکان‌پذیر است. بالا بودن هزینه‌ها نظیر هزینه حمل کالا و تعرفه بیمه و پوشش‌های تضمینی بین‌المللی، طولانی بودن زمان دریافت کالا از زمان گشایش اعتبار و قانع نبودن تجار داخلی به سود کم و نیز گرانی هزینه تأمین نقدینگی و خواب طولانی سرمایه از جمله عوامل بازدارنده صادرات مجدد در ایران است.

تعریف صادرات مجدد

صادرات مجدد عبارت است از «صدور کالاهایی که قبلاً وارد شده است بدون فرآوری یا تغییر اضافی». چنانچه صادرات مجدد از طریق بنادر، مناطق آزاد یا انبارهای تحت حفاظت گمرک انجام گیرد، مشمول پرداخت حقوق گمرکی نخواهد بود.

راهکارهای توسعه «صادرات مجدد» در کشور

پویا دبیری مهر

← علی‌رغم این که کشورمان از نظر موقعیت جغرافیایی از امکانات بسیار سودمندی مانند راه‌های زمینی، دریایی و هوایی برخوردار است و می‌توان از آن به عنوان پل ارتباطی برای ورود کالاهای کشورهای اروپایی و آسیایی جنوب شرقی به کشورهای همجوار و CIS استفاده کرد ولی عدم وجود سیستم خدماتی و زیرساخت‌های مناسب و برخوردار از استانداردهای جهانی در امر ری‌اکسپورت، کم‌تحرکی بخش خصوصی، فرسودگی و عدم کفایت ناوگان حمل و نقل جاده‌ای، ریلی، دریایی و هوایی، عدم وجود نظام بانکی بین‌المللی و ... چالش‌های عمیقی را فراروی صادرات مجدد در کشور به وجود آورده است.

مدت مشابه سال قبل افزایش داشت. حجم صادرات هند به دبی در این مدت به ۲/۲۶ میلیارد دلار رسید که نشان‌دهنده ۴۴/۴ درصد رشد نسبت به دوره مشابه سال ۲۰۰۷ بود.

مجموع مبادلات تجاری دبی با چین نیز ۲۹/۹ درصد رشد کرد و به ۶/۴۸ میلیارد دلار رسید. رشد مبادلات تجاری دبی و آمریکا معادل ۷۶/۴ درصد بود. گزارش دبی ورلد می‌افزاید: «رشد مبادلات تجاری دبی با شرکای خود نشان‌دهنده جایگاه امارات در حوزه تجارت جهانی است و امارات با گسترش مناسبات تجاری به دنبال ارتقای جایگاه خویش است.»

بر این اساس دبی به شدت به دنبال اجرای پروژه‌های جدید است که این امر به توسعه طرح‌های فولاد، لوازم ساختمانی، ماشین‌آلات و وسایل حمل‌ونقل نیاز دارد؛ چون به نظرمی‌رسد که تراز تجاری منفی دبی با کشورهایی نظیر چین، آلمان، ژاپن، هند، فرانسه و آمریکا ادامه داشته باشد لذا بهترین فرصت را برای توسعه و رشد این طرح‌ها در مناطق آزاد کشورمان فراهم کرده است.

در حالی که صادرات مجدد دبی به برخی از کشورهای غربی نسبت به سال قبل از آن از آهنگ رشد کمتری برخوردار بوده، ولی صادرات مجدد آن به کشورمان ۶درصد افزایش یافته؛ از سویی دیگر در حالی که در دو سال اخیر واردات کالا به دبی افزایش داشته ولی سهم ایران از این بازار ناچیز بوده است.

در گزارش مورد اشاره علت اصلی افت‌وخیزهای رشد صادرات در دبی، کاهش صادرات فلزات پایه عنوان شده است که به‌طور سنتی بیش از ۴۰ درصد صادرات دبی را تشکیل می‌داده است. اقلام دیگری که در این کاهش نقش داشته‌اند، فلزات، سنگ‌های قیمتی و منسوجات بوده است، در حالی که صادرات مواد غذایی آماده، تولیدات معدنی و فرآورده‌های گیاهی با افزایش چشمگیری مواجه بوده است.

از مهم‌ترین موانع صادرات مجدد در مناطق آزاد کشور می‌توان به عدم وجود قوانین و مقررات تسهیل‌کننده صادرات مجدد و وجود ضعف در زیرساخت‌های اقتصادی (سیستم بانکی، بیمه‌ای، سرمایه‌گذاری و...) مناسب و برخوردار از استانداردهای جهانی اشاره داشت

درصد افزایش به ۲۰/۱ میلیارد درهم رسید. صادرات مجدد به رقم ۷۰/۳ میلیارد درهم بالغ شد که ۵۷/۷ درصد بیشتر از نیمه نخست سال ۲۰۰۷ بود. در میان شرکای تجاری دبی، هند، چین و آمریکا به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را در اختیار دارند. مجموع تجارت دبی و هند در نیمه اول سال ۲۰۰۸ از ۶/۵۶ میلیارد دلار گذشت که ۲/۱۸ میلیارد دلار نسبت به

فرهنگ «وبستر» صدور کالاهایی را که قبلاً وارد یک کشور یا قلمروی جغرافیایی شده است، صادرات مجدد تلقی کرده است مشروط بر آن که جنبه عمده‌فروشی داشته باشد. به کالاهای ترانزیتی یا شبه‌ترانزیتی تحت هیچ شرایطی عنوان «صادرات مجدد» اطلاق نمی‌شود. «کالاهای شبه‌ترانزیتی» اقلامی هستند که مالک یا صاحب آنها شناخته شده نیست و این افراد تابعیت کشوری را که کالا در قلمروی آن قرار گرفته است، دارا نیستند.

سه قطب بزرگ صادرات مجدد جهانی

در بین کشورهای دنیا سنگاپور، منطقه اداری ویژه هنگ‌کنگ و در مقیاس کوچک‌تر امیرنشین دبی به عنوان سه قطب مهم صادرات مجدد مطرح هستند و درآمد ارزی هنگ‌کنگ، دبی و سنگاپور از طریق صدور مجدد کالا بیش از درآمد حاصل از صادرات ملی آنهاست.

در قاره اروپا «بندر روتردام در هلند» مهم‌ترین مرکز توزیع مجدد کالا محسوب می‌شود و بخش عمده‌ای از صادرات مجدد کشور هلند و تعدادی از کشورهای اروپایی- از طریق این بندر آزاد انجام می‌گیرد. به دنبال غفلت مسئولان اقتصادی از رشد و توسعه مناطق آزاد جنوبی کشورمان در سال‌های اخیر، مناطق آزاد کشورهای عربی از جمله دبی آنچنان رشد یافته‌اند که واردات بی‌اندازه و حتی قاچاق کالا از این مناطق، ضربه‌های جبران‌ناپذیری بر اقتصاد کشورمان وارد کرده است.

دفتر آمار دبی ورلد در گزارشی اعلام کرد صادرات مجدد دبی به ایران در نیمه نخست سال ۲۰۰۸ با رشد ۲۵ درصدی به ۲/۷ میلیارد دلار رسید. براساس این گزارش در بخش صادرات مجدد، ایران جایگاه نخست خود به عنوان بزرگ‌ترین مقصد صادرات مجدد دبی را از دست داد و هند در جایگاه اول از این نظر قرار گرفت. گزارش دفتر آمار «دبی ورلد» می‌افزاید: تجارت غیرنفتی دبی در نیمه نخست سال ۲۰۰۸ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵۴/۳ درصد رشد داشته است.

به گزارش سایت ترید عربیا (Trade Arabia)، در نیمه اول سال جاری تجارت خارجی امارات به ۸۰/۸ میلیارد دلار (۲۹۶/۶ میلیارد درهم) رسید که ۲۸/۴ میلیارد دلار بیشتر از رقم ۵۲/۳ میلیارد دلاری مدت مشابه سال قبل بود.

در گزارش فوق آمده است: مجموع واردات دبی در نیمه اول سال ۲۰۰۸ به ۲۰۶/۲ میلیارد درهم رسید که نشان‌دهنده ۵۲/۷ درصد رشد نسبت به مدت مشابه سال قبل بود. مجموع صادرات نیز با ۵۹/۱

در قاره اروپا «بندر روتردام در هلند» مهم‌ترین مرکز توزیع مجدد کالا محسوب می‌شود و بخش عمده‌ای از صادرات مجدد کشور هلند و تعدادی از کشورهای اروپایی- از طریق این بندر آزاد انجام می‌گیرد

آنچه که از آمار و گزارش اتاق بازرگانی و صنایع دبی برمی‌آید این است که مسئولان بازرگانی منطقه آزاد تجاری دبی معتقدند دروازه‌های بازار ایران همچنان به روی صادرکنندگان مجدد کالا از دبی باز خواهد بود و ایران به عنوان واردکننده از دبی موقعیت خود را حفظ خواهد کرد. در چنین شرایطی باید دید که مسئولان اقتصادی کشورمان چه تدابیری برای مقابله با این وضعیت در پیش خواهند گرفت؟ آیا صنعت و تولیدکنندگان ما همچنان باید به دلیل غفلت مسئولان کشورمان متضرر شوند؟

راهکارهای توسعه صادرات مجدد در کشور

بسترسازی برای صادرات مجدد در کشور می‌تواند از طریق رفع موانع قانونی مربوط به صادرات مجدد آغاز شود، بنابراین ضروری است که در قانون صادرات و واردات یا قانون امور گمرکی تعریف دقیق و مناسبی از صادرات مجدد انجام پذیرد. قانون عدم بازپرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی که برخلاف ارقام صادراتی مشمول محموله‌های صادرات مجدد نمی‌گردد اصلاح شود.

ایجاد نمایشگاه‌های تخصصی بین‌المللی و یا فروشگاه‌هایی که کالاهای وارداتی کشورهای آسیای میانه، افغانستان و عراق را در ایران عرضه کنند. از آنجایی که به موجب ماده ۱۵ مقررات حمایتی مناطق آزاد، سازمان‌های مناطق آزاد تنها مرجع صدور مجوز فعالیت برای هر نوع فعالیت اقتصادی مجاز در محدوده منطقه آزاد بوده، هرگونه دخالت یا اقدام موازی توسط

و وجود برخی قوانین و مقررات دست‌وپاگیر گمرکی در مناطق مزبور و کمبود سردخانه و انبارهای مناسب به منظور دپوی کالا و مشکلات مربوط به گشایش اعتبار اسنادی مدت‌دار در مناطق و مشکلات مربوط به ترخیص کالا، ماشین‌آلات، لوازم و تجهیزات خارجی و مشکلات مربوط به انتقال و یا ترانزیت کالا می‌تواند در خصوص موانع صادرات مجدد در مناطق آزاد کشور اشاره داشت.

کارشناسان معتقدند با وجود همه این موانع می‌توان به الزامات صادرات مجدد نگاهی داشت و تهیه کالا از مبادی اصلی تولید با قیمت مناسب و رقابتی و امکان واردات کالا به صورت یوزانس و فروش آن به کشور ثالث به صورت نقدی و یا با مدت کمتر و نیز واردات کالا در حجم بالا و صادرات آن در حجم‌های پایین‌تر به کشورها و بازارهای متنوع است.

همچنین از دیگر الزامات صادرات مجدد این است که بنگاه‌هایی که به قلمرو صادرات مجدد ورود پیدا می‌کنند باید دارای سرمایه کافی و بنیه مالی مناسب باشند و بنگاه‌های فعال در عرصه صادرات مجدد باید از اعتبار داخلی و بین‌المللی بالایی برخوردار باشند.

از دیگر الزامات صادرات مجدد توجه به وجود شبکه حمل و نقل مناسب با تعرفه‌های رقابتی در کشور و وجود زیرساخت‌های مناسب اقتصادی از قبیل سیستم بانکی، نظام بیمه‌ای و... با رویکردهای بین‌المللی و دارا بودن بنادر مجهز و ارائه خدمات بندری با قیمت رقابتی و وجود توان اجرایی و انعطاف‌پذیری بالا در بنگاه‌های دست‌اندرکار صادرات مجدد است. ■

دستگاه‌های دیگر ممنوع است. ضرورت ایجاد می‌کند برای فعال کردن کشور در زمینه صادرات مجدد در شرایط فعلی با توجه به مزایای قانونی و فرصت سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد کشور، با ملحوظ کردن راهکارهای اجرای قانون برنامه چهارم توسعه در بخش‌های رقابت‌پذیری و تمایل با اقتصاد جهانی که به منظور تقویت و توسعه صادرات و صادرات مجدد تمهیدات قانون ویژه‌ای را برای فعالیت‌های تجاری و اقتصادی در این مناطق در نظر بگیرد که از آن جمله بند و ماده ۳۵ قانون برنامه چهارم است. بدین طریق از پتانسیل‌های موجود در آن مناطق بهره‌مند شد.

از مهم‌ترین موانع صادرات مجدد در مناطق آزاد کشور می‌توان به عدم وجود قوانین و مقررات تسهیل‌کننده صادرات مجدد و وجود ضعف در زیرساخت‌های اقتصادی (سیستم بانکی، بیمه‌ای، سرمایه‌گذاری و...) مناسب و برخوردار از استانداردهای جهانی در مناطق مزبور اشاره داشت.

علاوه بر عدم وجود تسهیلات و امتیازات ویژه برای ترغیب صادرکنندگان کالا و افزایش ریسک‌پذیری آنها برای صادرات مجدد و فقدان و یا ضعف در سرویس و ارائه ضایعات رقابتی در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی و عدم وجود زیرساخت‌های مناسب، مجهز و رقابت‌پذیر در زمینه حمل و نقل کالا (جاده‌ای، ریلی، دریایی و هوایی) در مناطق فوق و عدم وجود امکانات مورد نیاز و تجهیزات کافی بندری (اسکله، امکانات تخلیه، بارگیری و...) در بنادر مناطق مزبور، می‌توان به عدم وجود زیرساخت‌های ارتباطی الکترونیکی در آن مناطق

